

Inhoud

1

Aan de slag!

1.1. Zes stappen	9
1.2. Watermatrix	10
1.3. Doelgroepen op school	12
De MOS-werkgroep, waterwerkgroep, water- of milieucoördinator	12
Leerlingen en leerkrachten	13
De directie	13
Het technische en onderhoudspersoneel	13
1.4. Eindtermen: wat bereik je?	14
1.5. Ook voor tso, bso en dbso	14
1.6. MOS staat bij met raad en daad	16
1.7. Wegwijzer	

2

Basisinformatie over water

2.1. Water: motor van onze planeet	22
2.2. De watervoorraden	23
2.3. Uitdagingen	23
2.3.1. Over de kwaliteit en de vervuiling van het water	25
2.3.2. Waterschaarste	30
2.3.3. Wateroverlast	34
2.3.4. Water en de opwarming van de aarde	35
2.3.5. Privatisering van het drinkwater	37
2.3.6. Opmars van het flessenwater	38
2.3.7. Waterlopen in ere herstellen	39
2.3.8. Eerlijk met virtueel water	42
2.4. Hoe pakken we de uitdagingen aan?	43
2.4.1. Duurzaam waterbeheer	43
2.4.2. Wat doet het beleid?	45
Voor solidariteit	45
Voor duurzaam waterbeheer	47
2.4.3. Wat kunnen wij doen?	49
2.5. De Ecopolisschool	49
2.6. Water en infrastructuur	53

3

Sensibilisatie

3.1. Doelstelling en afbakening	59
3.2. Sensibilisatie voor en door de MOS-werkgroep	60
Coördineer	60
Maak afspraken	60
Communiceer de boodschap	61
Zorg voor continuïteit	61

3.3.	Sensibilisatie voor en door leerlingen en leerkrachten	62
3.3.1.	Iedereen doet mee	62
3.3.2.	Op maat van de school	62
	Inzicht	62
	Communiceren	64
3.3.3.	Op maat van de omgeving	66
3.3.4.	Op maat van de wereld	68
3.3.5.	Eindtermen: wat bereik je?	70
3.4.	Sensibilisatie voor en door de directie	73
3.5.	Sensibilisatie voor en door het technische en onderhoudspersoneel	74

4

Inventarisatie

4.1.	Doelstelling en afbakening	77
4.2.	Inventarisatie voor en door de MOS-werkgroep	77
4.3.	Inventarisatie voor en door leerlingen en leerkrachten	78
4.3.1.	Metten op school	78
4.3.2.	Metten in de omgeving	82
4.3.3.	Cijfers en feiten over water in de wereld	84
4.3.4.	Eindtermen: wat bereik je?	86
4.4.	Inventarisatie voor en door de directie	88
4.5.	Inventarisatie voor en door het technische en onderhoudspersoneel	89

5

Maatregelen kiezen

5.1.	Doelstelling en afbakening	93
5.2.	Water is kostbaar	93
	Duurzaam water beheren ...	93
	... en rationeel water gebruiken	94
5.3.	Maatregelen kiezen voor en door de MOS-werkgroep	95
5.4.	Maatregelen kiezen voor en door leerlingen en leerkrachten	96
5.4.1.	Op maat van de school	96
5.4.2.	Op maat van de omgeving	99
5.4.3.	Op maat van de wereld	100
5.4.4.	Eindtermen: wat bereik je?	102
5.5.	Maatregelen kiezen voor en door de directie	104
5.6.	Maatregelen kiezen voor en door het technische en onderhoudspersoneel	105

6

Maatregelen invoeren

6.1.	Doelstelling en afbakening	109
6.2.	Naar een nieuwe waterethiek in jouw school	109
6.3.	Maatregelen invoeren... voor en door de MOS-werkgroep	109
6.4.	Maatregelen invoeren... voor en door leerlingen en leerkrachten	110
6.4.1.	Op maat van de school	110
6.4.2.	Op maat van de omgeving	111
6.4.3.	Op maat van de wereld	111
6.4.4.	Eindtermen: wat bereik je?	112
6.5.	Maatregelen invoeren voor en door de directie	114
6.6.	Maatregelen invoeren voor en door het technische en onderhoudspersoneel	114

7 Tussentijds meten en registreren

7.1. Doelstelling en afbakening	117
7.2. Tussentijds meten... voor en door de MOS-werkgroep	117
7.3. Tussentijds meten... voor en door leerlingen en leerkrachten	118
7.3.1. Op maat van de school	118
7.3.2. Op maat van de omgeving	119
7.3.3. Op maat van de wereld	119
7.3.4. Eindtermen: wat bereik je?	120
7.4. Tussentijds meten... voor en door de directie	122
7.5. Tussentijds meten... voor en door het technische en onderhoudspersoneel	122

8 Beoordeling en terugkoppeling

8.1. Communicatie	125
8.2. Verankering	125
8.3. Educatieve winst	126
8.4. Milieuwinst	126
8.5. Terugkoppeling	126
8.6. Tot slot	127

SLOTWOORD DOOR RICARDO PETRELLA	129
VERKLARENDE WOORDENLIJST	131